REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000
F: +386 1 478 1607
E: gp.gs@gov.si
http://www.vlada.si/

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
Prejeto: 09 -12- 2016
020-07/16-1357/3
002-01/16-257

Predsednik Državnega zbora

Številka: 00104-257/2016/7
Datum: 7. 12. 2016
Zveza: dopis št.:020-07/16-1357/2 z dne 7. 11. 2016

Na podlagi 249. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13) vam pošiljam:

– Odgovor na poslansko vprašanje Suzane Lep Šimenko v zvezi z ukrepi za celostni razvoj območja Haloz,

ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela na 113. redni seji dne 7. 12. 2016.

Mag. Lilijana Kozlovič
generalna sekretarka

Priloga: 1

Podpisnik: Lilijana Kozlovič
Izdajatelj: Republika Slovenija
Številka certifikata: 76 32 9e c4 (

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000
F: +386 1 478 1607
E: gp.gs@gov.si
http://www.vlada.si/

Številka: 00104-257/2016/6
Datum: 7. 12. 2016

Odgovor na poslansko vprašanje Suzane Lep Šimenko v zvezi z ukrepi za celostni razvoj območja Haloz

Poslanka sprašuje:

1. Kateri so kriteriji in pravne podlage po katerih se lahko celotno območje Haloz pri izboru projektov prednostno obravnava?
2. Zakaj delovna skupina iz seznama projektov, ki so jih pripravili lokalni deležniki ni uskladila in pripravila nabor projektov, ki se bodo obravnavali prednostno?
3. Kakšno je trenutno stanje v seznamu navedenih projektov? Prosim podatek za vsak posamezen projekt posebej.

Predlog odgovora Vlade RS:

1. Kateri so kriteriji in pravne podlage po katerih se lahko celotno območje Haloz pri izboru projektov prednostno obravnava?

Delovna skupina vlade za pripravo konkretnih ukrepov za celostni razvoj območja Haloz, ki jo je Vlada RS imenovala 14. 5. 2015, je pri svojem delu prišla do zaključka, da je zaradi potrebe po celovitem in kompleksnem programu ukrepov za razvoj Haloz potrebno k temu pristopiti širše, zato se ji je rok za izvedbo naloge podaljšal do konca leta 2015.
Delovna skupina vlade je imela v času svojega delovanja več sestankov v ožji in širši sestavi, na osnovi katerih so predstavljeni predlogi ukrepov in razvojne prioritete za območje Haloz za obdobje 2015-2020, ki temeljijo na obstoječih mehanizmih in instrumentih razvojnih podpor problemskih območij in zajemajo celovito problematiko območja Haloz.

Cilj delovne skupine vlade je bil določiti nabor ukrepov za celostni razvoj območja Haloz, za razvoj kmetijstva, zlasti za zmanjšanje zaraščenosti obdelovalnih površin Haloz in razvoj novih delovnih mest.

Vlada RS je 23. 12. 2015 na 68. redni seji sprejela Poročilo o delu delovne skupine vlade za pripravo konkretnih ukrepov za celostni razvoj območja Haloz.

Kot je Vlada RS že zapisala v odgovoru na vaše poslanko vprašanje marca 2016, se je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljnjem besedilu MGRT) že opredelilo glede pobude območja Haloz za poseben razvojni zakon o Halozah. MGRT posebnih razvojnih zakonov ne podpira. Po sprejemu Zakona o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2015 so začeli poslanci vlagati razvojne zakone za druge regije. Za Koroško regijo, Zgornje Podravje in Belo Krajino so tako bili v Državni zbor RS v letih 2010 in 2011 že vloženi posebni razvojni zakoni z javnofinančnimi obveznostmi za državni proračun v skupni višini 1.107,2 milijona evrov:

- Predlog zakona o razvojni podpori MO Maribor in občinam Zgornje Podravske regije (ZRPMZPR, EPA 1080-V) z javnofinančnimi posledicami za državni proračun v višini 266 milijonov evrov,

- Predlog zakona o razvojni podpori Koroški regiji v obdobju 2012-2016 (ZRPKR12-16, EPA 1285-V) z javnofinančnimi posledicami za državni proračun v višini 222,2 milijona evrov, in
- Predlog zakona o razvojni podpori Beli krajini v obdobju 2013–2016 (ZRPBK 12-16, EPA 1767-V) z javnofinančnimi posledicami za državni proračun v višini 619 milijonov evrov.

Situacijo, ki je s tem nastala, je Vlada RS takrat razrešila z vložitvijo novega sistemskega Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2).
Potrebno je sistemsko reševanje tovrstnih problemov, pri čemer je celotno območje Republike Slovenije enakopravno obravnavano. Haloze sodijo med obmejna problemska območja, v okviru katerih je možna njihova prednostna obravnava na enak način kot za druga območja s podobnimi geografskimi in socialno-ekonomskimi značilnostmi.

Na pobudo delovne skupine in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnjem besedilu MKGP) je bila v letu 2016 sprejeta sprememba meril za obmejna problemska območja v Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2B). Ta sprememba omogoča uvrstitev Občine Makole med obmejna problemska območja. Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi obmejnih problemskih območij je v zaključni fazi strokovne priprave. S tem bo vzpostavljena pravna podlaga in celotno območje Haloz upravičeno do posebne obravnave v okviru obmejnih problemskih območij po ZSRR-2.

2. **Zakaj delovna skupina iz seznama projektov, ki so jih pripravili lokalni deležniki ni uskladila in pripravila nabor projektov, ki se bodo obravnavali prednostno?**

Predstavniki haloških občin in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije so poleti 2015 pripravili dokument »Razvojni program za razvoj Haloz (verzija julij 2015)«, v katerem so predlagali 14 ukrepov s področja razvoja novih delovnih mest in krepitve podjetnosti, 16 ukrepov s področja razvoja turizma, 2 ukrepa s področja usposobljenosti in krepitve človeškega kapitala oziroma potenciala, 27 ukrepov s področja razvoja infrastrukture, 5 ukrepov s področja obnove in ohranjanje kulturne dediščine, 4 ukrepe s področja revitalizacije in trajnostne rabe naravnih virov in naravne dediščine, 15 ukrepov s področja izboljšanja konkurenčnosti in strukture kmetijskih gospodarstev.

Ministrstva, sodelujoča v delovni skupini, so po posameznih projektih podala svoje pripombe, sugestije in komentarje na prejeti dokument z vidika izvedbe v okviru možnosti posameznih ministrstev. Pripombe ministrstev so bile podane kot priloga Poročilu o delu delovne skupine vlade za pripravo konkretnih ukrepov za celostni razvoj območja Haloz, ki ga je na 68. redni seji sprejela Vlada RS 23. 12. 2015. Navedena priloga se glasi: Razvojni program za razvoj Haloz (verzija julij 2015) - Seznam predlaganih projektov s prikazom posameznih podprojektov na problemskem območju Haloz za obdobje 2015-2020 z oceno skupne vrednosti projekta po predlogu lokalnih skupnosti s komentarji ministrstev.

Delovna skupina vlade za pripravo konkretnih ukrepov za celostni razvoj območja Haloz je predstavnike haloških občin pozvala, da pripravijo prioritetni seznam izvedbenih projektov, na katere bi se osredotočilo delo delovne skupine in ministrstev, vendar ga ti niso uspeli pripraviti. Delovni skupini je 31.12.2015 prenehal mandat, zato delo na projektih z zadevnega seznama poteka po ustaljenih poteh med lokalnimi skupnostmi in pristojnimi ministrstvi.

3. **Kakšno je trenutno stanje v seznamu navedenih projektov? Prosim podatek za vsak posamezen projekt posebej.**

V avgustu in septembru 2016 so se ponovno sestali predstavniki MKGP in delovna skupina za razvoj Haloz (sodelujoči KGZS Zavod Ptuj, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Iniciativni odbor za spremembo kmetijske politike v Halozah, LAS Haloze, Območna enota KGZS Ptuj). Obravnavali so izvajanje ukrepov s področja kmetijstva in sprejeli poročilo o izvajanju ukrepov s področja kmetijstva v Halozah. Poročilo o izvajanju ukrepov s področja kmetijstva za Haloze je v prilogi 1 odgovora na vaše poslansko vprašanje.

PRILOGA 1:
Poročilo o izvajanju ukrepov s področja kmetijstva za Haloze

PRILOGA 1

POROČILO O IZVAJANJU UKREPOV S PODROČJA KMETIJSTVA ZA HALOZE

I. UVOD

Delovna skupina vlade za pripravo konkretnih ukrepov za celostni razvoj območja Haloz, ki jo je Vlada RS imenovala 14. 5. 2015, je pri svojem delu prišla do zaključka, da je zaradi potrebe po celovitem in kompleksnem programu ukrepov za razvoj Haloz potrebno k temu pristopiti širše, zato je predlagala podaljšanje mandata in vključitev novih članov. 29. 7. 2015 je Vlada RS razširila delovno skupino, mandat pa se ji je podaljšal do konca leta 2015.

Delovna skupina vlade je imela v času svojega delovanja več sestankov v ožji in širši sestavi, na osnovi katerih so predstavljeni predlogi ukrepov in razvojne prioritete za območje Haloz za obdobje 2015–2020, ki temeljijo na obstoječih mehanizmih in instrumentih razvojnih podpor problemskih območij in zajemajo celovito problematiko območja Haloz.

Delovna skupina je identificirala potrebe tega območja, razvojne potenciale in možne rešitve. Soglašala je, da sta temeljna cilja, ki naj ju model ukrepov za celostni razvoj Haloz naslavlja, sledeča: odprava in preprečevanje zaraščanja obdelovalnih površin Haloz in razvoj novih delovnih mest. Razvojne prioritete so usmerjene v spodbuditev gospodarskega razvoja območja (razvoj novih delovnih mest in krepitev podjetnosti, razvoj turizma, usposobljenost in krepitev človeškega kapitala/potenciala), izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva (izboljšanje konkurenčnosti, strukture in poslovanja kmetijskih gospodarstev, izboljšanje strukture pridelave, organiziranje in vodenje trženja kmetijskih proizvodov, preprečevanje zaraščanja kmetijskih površin in ohranjanje kulturne krajine) ter kakovosti življenja (razvoj infrastrukture, obnova in ohranjanje kulturne dediščine, revitalizacija in trajnostna raba naravnih virov in naravne dediščine).

Ministrstva, sodelujoča v delovni skupini, so po posameznih projektih podala svoje pripombe na dokument »Razvojni program za razvoj Haloz (verzija julij 2015)« z vidika izvedbe, v okviru možnosti posameznih ministrstev.

Delovna skupina je pripravila zaključno poročilo o delu delovne skupine vlade za pripravo konkretnih ukrepov za celostni razvoj območja Haloz, kjer so navedene vse aktivnosti delovne skupine, stanje na območju Haloz in nabor ukrepov za celostni razvoj območja Haloz, za razvoj kmetijstva in zlasti za zmanjšanje zaraščenosti obdelovalnih površin Haloz in razvoj novih delovnih mest.

Vlada RS je 23. 12. 2015 na 68. redni seji sprejela Poročilo o delu delovne skupine vlade za pripravo konkretnih ukrepov za celostni razvoj območja Haloz.

V avgustu in septembru 2016 so se ponovno sestali predstavniki MKGP in delovna skupina za razvoj Haloz (sodelujoči KGZS Zavod Ptuj, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Iniciativni odbor za spremembo kmetijske politike v Halozah, LAS Haloze, Območna enota KGZS Ptuj). Obravnavali so izvajanje ukrepov s področja kmetijstva in sprejeli poročilo o izvajanju ukrepov s področja kmetijstva v Halozah.

II. SPLOŠNI PODATKI O KMETIJSTVU V HALOZAH

Haloze so del Podravske statistične regije in so sestavljene iz sedmih občin - Cirkulane, Majšperk, Makole, Podlehnik, Videm, Zavrč in Žetale.

Po podatkih iz RKG je v Halozah 2888 kmetijskih gospodarstev, ki imajo v uporabi skupaj 8.565 ha kmetijskih površin. Po podatkih UVHVVR na teh 2888 kmetijskih gospodarstvih redijo 8.200 glav govedi, 3.792 prašičev in 3.257 glav drobnice.

Preglednica 1: Struktura kmetijskih zemljišč v Halozah

	2014		2015		2016		delež površine GERKov z določeno rabo v Halozah glede na vse GERKE s to rabo v RS
	dejanska raba (ha)	GERK (ha)	dejanska raba (ha)	GERK (ha)	dejanska raba (ha)	GERK (ha)	
Njivske površine	3.996,60	3.078,00	3.996,60	3.041,00	3.996,30	3.045,00	1,76 %
Hmelj	49,22	0,00	49,22	0,00	49,22	0,00	3,30 %
Intenzivni sadovnjaki	12,79	8,87	13,01	10,00	13,55	10,70	0,30 %
Vinogradi	969,46	667,36	958,40	640,30	958,40	646,00	4,10 %
Travniki	8.367,34	4.801,00	8372,30	4.835,50	8364,80	4863,40	1,79 %
Skupaj	**13.395,41**	**8.555,23**	**13.389,53**	**8.526,80**	**13.382,27**	**8.565,10**	

(Vir podatkov: RKG)

III. Poročilo o izvajanju ukrepov s področja kmetijstva

1. MODEL NEPOSREDNIH PLAČIL UPOŠTEVA POSEBNE RAZVOJNE PROBLEME

Od leta 2015 dalje se v Sloveniji izvaja nov model neposrednih plačil, ki vključuje shemo osnovnega plačila, zeleno komponento, shemo za mlade kmete, shemo za male kmete ter tudi proizvodno vezana plačila. Poleg usmeritve v izboljšanje okoljske učinkovitosti, zaradi česar se je uvedla nova, obvezna shema »zelena komponenta«, je bistvena lastnost reforme večja ciljna usmerjenost neposrednih podpor. Zato imajo države članice na voljo prostovoljne sheme, da bi lažje naslovile specifične okoliščine svojega kmetijstva, naravnih danosti, ipd. Slovenija je te možnosti uporabila v največji možni meri. Posebni razvojni problemi se še posebej upoštevajo skozi izvajanje sledečih shem: ohranjanje zgodovinskih pravic v okviru plačilnih pravic iz sheme osnovnega plačila, proizvodno vezana plačila, shema za male kmete, shema za mlade kmete in od leta 2017, dodatna podpora »plačilo za območja z naravnimi omejitvami«.

1.1. PRIJAVLJENE POVRŠINE ZA NEPOSREDNA PLAČILA V HALOZAH

Glede na prijavljene površine za neposredna plačila za leto 2014 (6.655,33 ha) so se le te v letu 2015 (7.767,4 ha) po vseh haloških občinah povečale, v letu 2016 (7.725,69 ha) pa je stanje bolj ali manj enako kot v letu 2015.

Prijavljene površine v Halozah v letu 2014 predstavljajo 1,5 % vseh prijavljenih površin na zbirni vlogi v Sloveniji oziroma 1,7 % vseh prijavljenih površin na zbirni vlogi v letu 2015, 2016. V letu 2015 je bilo od odobrenih površin 4.538,8 ha travinja (60 %) in 3.021 ha njiv in vinogradov (40 %).

1.2. ZNESKI IZPLAČIL NEPOSREDNIH PLAČIL V OBDOBJU 2014–2016 IN OCENA ZNESKA IZPLAČIL NEPOSREDNIH PLAČIL ZA LETO 2019

Zneski, ki so prikazani, so v letu 2014 zneski za izplačilo plačilnih pravic in zneski iz naslova posebnih podpor v okviru 68. člena Uredbe 73/2009 (ekstenzivna reja ženskih govedi in dodatno plačilo za mleko v gorskem območju). V letu 2015 in 2016 so prikazani skupni zneski osnovnega plačila, zelene komponente, proizvodno vezanih plačil in plačil za mladega kmeta. Prikazani so neto zneski, kar pomeni, da sta upoštevana tudi finančna disciplina in povračila v zvezi s finančno disciplino.

Do leta 2019 bo območje Haloz postopoma skupaj izgubilo cca 0,1 % neposrednih plačil v primerjavi z letom 2014, vendar pri tem ni upoštevana nova shema za območja z naravnimi omejitvami, ki se bo uvedla z letom 2017 in s katero bodo haloške občine pridobile še dodatnih 7% sredstev v primerjavi z letom 2014, medtem ko v letu 2015 sredstva iz naslova neposrednih plačil narastejo za cca 0,7 % v primerjavi z letom 2014, kar je posledica zgodovinskih dodatkov (KMG na območju Haloz imajo v povprečju zgodovinski dodatek okoli 928, kar je blizu povprečnega zgodovinskega dodatka v Sloveniji, ki je 1.228 EUR/KMG), proizvodno vezanih plačil (polovica KMG iz območja Haloz prejema proizvodno vezana plačila) in strukture zemljišč (KMG iz območja Haloz imajo velik delež njiv, ki znaša okoli 40 %; njive vplivajo na večjo vrednost neposrednih plačil pri začetku uporabe modela delne konvergence, kasneje model delne konvergence podpira travinje v smislu višanja vrednosti PP; se pa travinje v modelu delne konvergence izrazi šele v razmerju cca 80 % travinja in 20 % njiv) ter vinogradov, ki so z letom 2015 na novo postali upravičene površine do plačilnih pravic (468 ha vinogradov prijavljenih na zbirni vlogi za leto 2015). V letu 2019 skupna vrednost neposrednih plačil pade za 0,1 % glede na leto 2014 (brez upoštevanja nove sheme za območja z naravnimi omejitvami), kar je posledica nižanja nacionalne ovojnice za neposredna plačila zaradi t.i. zunanje konvergence oziroma postopnega poenotenja plačil med državami članicami in strukture kmetijskih zemljišč, ki znaša 60 % travinja (v modelu delne konvergence se travinje v smislu višanja vrednosti plačilnih pravic izrazi šele pri razmerju okoli 80 ali več odstotkov travinja in 20 ali manj odstotkov njiv), medtem ko posamezne občine, ki imajo v svoji strukturi večji del travinja (okoli 80 %), skupno vrednost pridobivajo (npr. Cirkulane, Podlehnik ...). V primerjavi predvidenih izplačil za leto 2019, z izplačili neposrednih plačil v letu 2014, je nižje izplačilo predvideno le še v občini Majšperk in Makole.

Preglednica 2: Zneski dejanskih izplačil v EUR v posameznih letih brez upoštevanja nove sheme za območja z naravnimi omejitvami, ki se bo uvedla z letom 2017

Občina	Leto 2014	Leto 2015	Leto 2016	Leto 2019
Cirkulane	106.832,04	95.687,70	98.702,20	108.669,20
Majšperk	583.837,64	579.456,00	569.966,00	550.771,00
Makole	227.964,24	220.830,00	217.492,00	213.131,00
Podlehnik	150.142,84	151.526,00	153.904,00	164.379,00
Videm	771.304,22	800.499,00	789.291,00	771.184,00
Zavrč	59.502,73	58.092,00	62.304,00	75.992,00
Žetale	206.634,54	215.215,00	215.353,00	220.043,00
Skupaj	**2.106.218,25**	**2.121.305,70**	**2.107.012,20**	**2.104.169,20**

Vir: AKTRP in MKGP

1.3. OHRANJANJE ZGODOVINSKIH PRAVIC V OKVIRU PLAČILNIH PRAVIC IZ SHEME OSNOVNEGA PLAČILA

Glede na obseg sredstev – dobra polovica nacionalne ovojnice za neposredna plačila – ostaja osrednja shema SOP – shema osnovnega plačila, ki deluje v obliki plačilnih pravic na hektar katerekoli kmetijske površine. Ker je proizvodno nevezana oz. neodvisna od tekočega obsega kmetijske proizvodnje, predstavlja za kmetijska gospodarstva stabilen vir prihodka ne glede na (začasno) znižanje prireje oz. pridelave zaradi stanja na trgu ali zaradi neugodnih vremenskih razmer. Kot stabilen vir dohodkovne podpore je treba šteti tudi plačilo za zeleno komponento (30 % nacionalne ovojnice za neposredna plačila), saj predstavlja približno 55 % osnovnega plačila, ki se kmetijskemu gospodarstvu odobri za tekoče leto, ne glede ali je ali ni zavezano za izvajanje kmetijske prakse iz zelene komponente.

Pri shemah neposrednih plačil je Vlada RS skušala v čim večji možni meri upoštevati položaj vseh proizvodnih usmeritev in obenem zagotoviti, da se nov sistem uvede brez večjih pretresov na ravni kmetij, kar zadeva obseg sredstev, ki so jih prejele v letu 2015 in nadalje v primerjavi z letom 2014. Zato so se v Sloveniji nove plačilne pravice dodelile po modelu delne konvergence, ki:

i) ohranja določen delež (preteklih) zgodovinskih dodatkov,

ii) ohranja določen delež razlik, ki izhajajo iz različnih vrednosti starih plačilnih pravic za travinje in za njive,

iii) za določitev vrednosti novih plačilnih pravic poleg izplačila plačilnih pravic za 2014 upošteva tudi izplačilo dodatnega plačila za ekstenzivno rejo ženskih govedi (ERŽ), ki jih je prejela kmetija za leto 2014 (pri tem ukrepu gre za plačilo krav dojilj).

Slednje pomeni, da npr. kmetija kljub ukinitvi ERŽ del teh sredstev prejema tudi v bodoče, vendar so ta "ujeta" v vrednosti plačilnih pravic te kmetije in niso odvisna od števila krav dojilj v posameznem letu. Taka rešitev rejcem krav dojilj še naprej zagotavlja dohodkovno podporo in obenem preprečuje morebitna tveganja pri oskrbi s teleti. V kolikor se kmetija želi preusmeriti, tega dela sredstev v vrednosti plačilnih pravic ne izgubi.

Od cca 1.300 KMG, ki ležijo na območju Haloz in so oddala zbirno vlogo v letu 2015, je ERŽ plačilo v letu 2014 prejelo 385 kmetij za 965 krav dojilj (povprečno 2,5 krave na KMG) v skupni vrednosti 118.140 EUR (1,85 % vseh izplačanih sredstev za ERŽ v letu 2014).

Kmetje, ki so v letu 2014 prejeli ERŽ podporo, še naprej prejemamjo cca 54 % ERŽ podpore iz leta 2014 v obliki plačilnih pravic in nadaljnih 30 % ERŽ podpore iz leta 2014 v obliki plačila za zeleno komponento. Torej 84 % zneska za ERŽ iz leta 2014 še vedno prejemajo in ker na teh kmetijah v povprečju prevladuje travinje (skupaj ga imajo 74,3 %), postopoma pridobivajo tudi sredstva zaradi modela delne konvergence.

V preglednici 3 je prikazano število dodeljenih plačilnih pravic po občinah v letu 2015. Nadalje so prikazane povprečne vrednosti po občinah v obdobju do leta 2019.

Občinam, kjer plačilne pravice naraščajo, v strukturi zemljišč prevladuje travinje, ki predstavlja okoli 80 % vseh zemljišč (Cirkulane 82 % travinja, Podlehnik 77 %, Zavrč 70 % in Žetale 86 % travinja).

Preglednica 3: Število in vrednosti dodeljenih plačilnih pravic po letih

		POVPREČNA VREDNOST PLAČILNIH PRAVIC V EUR				
Občina	**dodeljeno št. PP**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Cirkulane	550,26	104,50	107,60	111,80	114,90	118,70
Majšperk	1.789,70	154,40	152,60	152,20	152,00	151,70
Makole	760,30	138,20	137,80	138,80	139,80	140,90
Podlehnik	713,20	105,40	108,50	112,50	116,60	120,70
Videm	2.480,70	151,30	149,90	149,80	149,80	149,90
Zavrč	398,10	97,10	101,40	106,50	111,70	116,90
Žetale	867,50	119,80	121,00	123,30	125,70	128,00
Skupaj	**7.559,80**					

Vir: AKTRP in MKGP

1.4. UVEDBA DODATNE PODPORE »PLAČILO ZA OBMOČJA Z NARAVNIMI OMEJITVAMI (PONO)

V letu 2017, v katerem je skladno z EU uredbo za neposredna plačila možno uvesti določene vsebinske spremembe na področju neposrednih plačil, je predvidena uvedba nove, dodatne sheme »plačilo za območje z naravnimi omejitvami«. Do plačila bodo upravičene kmetijske površine na gorskem območju z nagibom od vključno 35 % do 50 % (I regija) ali z nagibom vsaj 50 % in več (II regija), pod pogojem da kmetijsko gospodarstvo hkrati uveljavlja na zadevnem hektarju tudi osnovno plačilo. S shemo bomo kmetijskim gospodarstvom nadomestili dodatne stroške in izpad dohodka zaradi težjih pogojev kmetovanja in posledično pripomogli k večji konkurenčnosti. Sredstva za to novo shemo (cca. 1,58 % letne nacionalne ovojnice za neposredna plačila) se bodo zagotovila s preusmeritvijo manjšega deleža sredstev za osnovno plačilo. Ta nova podpora je za področje Haloz pomembna, saj je v Halozah 2.706 hektarjev kmetijskih zemljišč z nagibom najmanj 35 % (od tega 2.142 ha z nagibom od 35 % do 50 % in 564 ha z nagibom večjim od 50 %), kar predstavlja 36 % vseh kmetijskih površin z dodeljenimi plačilnimi pravicami v haloških občinah. Pomoč na hektar se bo izračunala tako, da se sredstva, ki so predvidena z I in II regijo delijo z vsemi upravičenimi površinami za I in II regijo. Na podlagi analiz je predvidena pomoč 50 EUR/ha za kmetijske površine z nagibom najmanj 35 % ter 100 EUR/ha za površine z nagibom večjim od 50 %, kar okvirno pomeni okoli 164.000 EUR na leto dodatne pomoči za Haloze iz naslova tega ukrepa.

1.5. PROIZVODNO VEZANA PLAČILA

Za proizvodno vezana plačila je predviden največji možni delež, in sicer 15 % celotne ovojnice za neposredna plačila. Pomoč se namenja sektorjem, ki so glede na kalkulacije, ki jih je pripravil Kmetijski inštitut Slovenije, deležni negativnih prerazporeditvenih učinkov zaradi reforme, hkrati pa je za te sektorje značilna ali nizka samooskrba ali pa so se spopadli z ukinitvijo mlečnih kvot (v primeru sektorja mleka) oziroma se zemljišča nahajajo na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo. Hkrati je pri tem potrebno upoštevati tudi dejstvo, da se za določene sektorje, v skladu z EU zakonodajo, proizvodno vezanih plačil ni smelo dodeliti (sektor prašičev, konjev, perutnine in jajc ter čebel). V okviru proizvodno vezanih plačil se pomoč namenja za: strna žita, za mleko v gorskih območjih, za rejo govedi (biki, voli), za beljakovinske rastline in za zelenjavo.

Preglednica 4: Proizvodno vezana plačila v Halozah

	Št. KMG	površina oz. število živali	sredstva v EUR	% sredstev glede na vsa izplačana sredstva za posamezno shemo proizvodno vezanih plačil
Podpora za rejo govedi	241	2.087 živali	61.337	1,45
Podpora za mleko v GO	45	647 živali	85.889	1,8
Podpora za strna žita	445	85.570 ha	104.849	1,5
Podpora za beljakovinske rastline	29	5.089 ha	16.423	0,6
Podpora za zelenjavo	5	241 ha	4.794	0,2

Vir: AKTRP in MKGP

1.6. SHEMA ZA MALE KMETE

Shema za male kmete je nova shema neposrednih plačil, ki jo je zaradi poenostavitev uvedla reforma skupne kmetijske politike. Nosilec KMG, ki je vključen v shemo za male kmete, ni zavezan za izvajanje zelene komponente in se ga, če ne uveljavlja ukrepov razvoja podeželja na površino, ne preverja v okviru navzkrižne skladnosti. Vstop je bil prostovoljen in možen do 15. oktobra 2015, medtem ko se lahko iz sheme izstopi po letu 2015. Ko je nosilec KMG v shemi za male kmete, je višina skupnega zneska za posamezno leto enaka seštevku plačil, ki bi jih prejel v okviru drugih shem neposrednih plačil (plačilne pravice, plačilo za zeleno komponento, plačilo za mlade kmete, proizvodno vezane podpore) na podlagi ugotovljenih površin in živali za leto 2015, če ta seštevek preseže 1.050,00 EUR, se podpora omeji na 1.050,00 EUR. Nosilec KMG pa mora ohranjati vsaj tolikšno število hektarjev upravičenih kmetijskih površin kot jih je prijavil v letu 2015 in za njih pridobil plačilne pravice. V nasprotnem primeru, razen v letu 2015, izgubi celoten skupen znesek za zadevno leto.

Izmed 1.886 vlog za vključitev v shemo za male kmete, je bilo 10 vlog iz haloških občin. Skupno predstavljajo ta kmetijska gospodarstva 20,69 ha kmetijskih površin in predvidoma 4. 595 EUR neposrednih plačil letno. Kljub izvzetju iz zelene komponente in iz sankcij za navzkrižno skladnost, je po vsej verjetnosti pri odločanju o vstopu v to shemo pretehtalo dejstvo, da tisti, ki uveljavlja OMD, ni izvzet iz navzkrižne skladnosti ter da je znesek podpore "zamrznjen" in da nosilec KMG izgubi celoten znesek, če ne ohrani istega števila ha kmetijskih površin kot jih je imel leta 2015.

1.7. DODATNO PLAČILO ZA MLADE KMETE

Poleg ukrepov za mlade kmete v okviru PRP 2014–2020 se od vključno leta 2015 izvaja tudi nova shema neposrednih plačil »plačilo za mlade kmete«. Gre za letno dohodkovno podporo za mlade kmete, ki začenjajo s kmetijsko dejavnostjo, in sicer tako za fizične kot tudi pravne osebe. Plačilo je namenjeno mlademu nosilcu KMG, ki se prvič vzpostavlja kot nosilec kmetijskega gospodarstva ali pa je to postal v petih letih pred prvo predložitvijo vloge za to plačilo in ni starejši od 40 let. Na podlagi zbirne vloge se lahko uveljavlja prvih pet let po prevzemu nosilstva. Višina plačila je približno 70 EUR na hektar kmetijskih površin, za katere uveljavlja tudi osnovno plačilo, vendar za največ 90 hektarjev. V obdobju 2015–2020 namenja Slovenija za to shemo vsako leto 1,5 % letne nacionalne ovojnice za neposredna plačila (povprečno 1,36 mio EUR letno). Le-ta se glede na izkazan interes skladno z EU predpisi zviša na največ 2 %, do česar je npr. prišlo v letu 2015. Če kljub zvišanju ovojnice število upravičenih vlog v posameznem letu presega razpoložljiva sredstva, se znesek na hektar sorazmerno zniža. Skupna višina sredstev, ki so na voljo v obdobju 2015–2020 za to shemo, je tako med 11,53 mio EUR in 16,29 mio EUR.
Na območju Haloz je v shemo dodatno plačilo za mlade kmete vključenih 73 KMG, ki so v letu 2015 skupaj prejela 38.319 EUR dodatnega plačila.

2. OBRAVNAVA OBMOČIJ Z RAZVOJNIMI TEŽAVAMI V OKVIRU PROGRAMA RAZVOJA PODEŽELJA 2014–2020

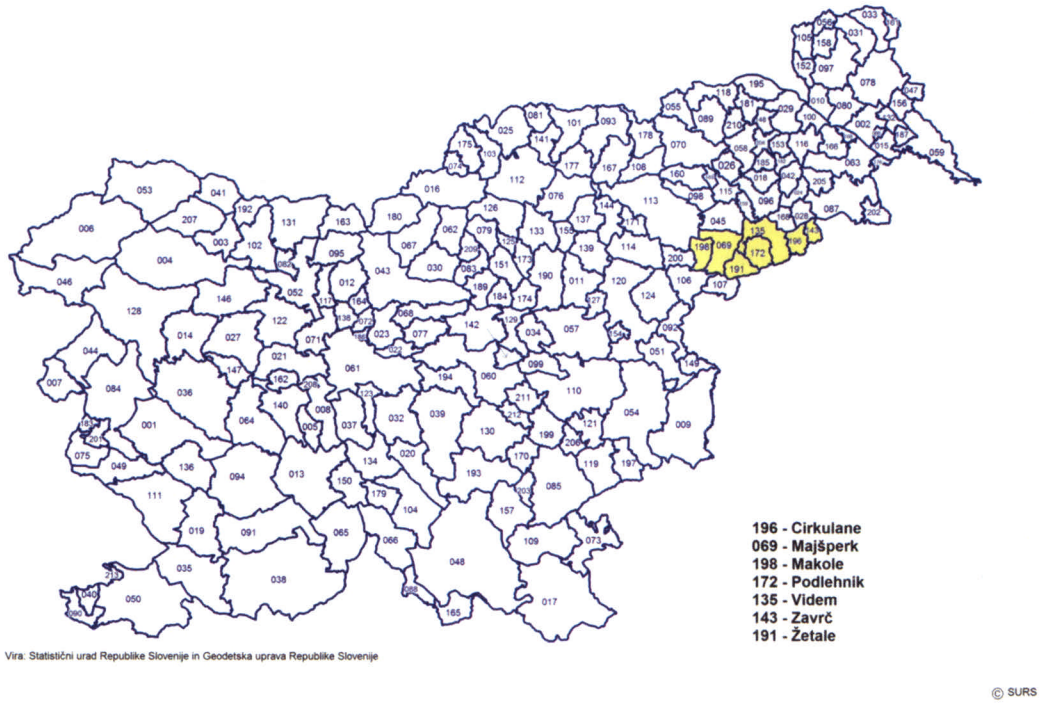
Program razvoja podeželja za obdobje od 2014 do 2020 (v nadaljnjem besedilu: PRP 2014–2020) za Slovenijo je Evropska komisija potrdila 13. februarja 2015. Za izvajanje 14 ukrepov je namenjenih skupaj 1.107 mio EUR. Program razvoja podeželja 2014–2020 s podporami za pospeševanje konkurenčnosti kmetijstva, zagotavljanje trajnostnega upravljanja z naravnimi viri in podnebnimi ukrepi ter doseganje uravnoteženega teritorialnega razvoja podeželskih gospodarstev in skupnosti, vključno z ustvarjanjem in ohranjanjem delovnih mest, pokriva celotno območje RS. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnjem besedilu: MKGP) se zaveda pomembnosti uravnoteženega teritorialnega razvoja vseh podeželskih gospodarstev in skupnosti, zato so manj razvita območja, med katera vsekakor sodijo tudi Haloze, deležna posebne obravnave v okviru PRP 2014–2020.

V letu **2015** so se že začeli izvajati naslednji ukrepi: kmetijsko okoljska podnebna plačila (KOPOP), ekološko kmetovanje (EK), plačila za območje z naravnimi in drugimi posebnimi omejitvami (OMD), prenos znanja, pomoč pri uporabi storitev svetovanja, dobrobit živali (DŽ), ukrep za mlade kmete ter LEADER.

Po prvem obdobju izvajanja je MKGP, ob sodelovanju socialnih partnerjev in strokovnjakov, pristopilo k pripravi prve spremembe PRP 2014–2020. Cilj sprememb ukrepov je bil preoblikovanje nekaterih operacij in zahtev tako, da bi postale bolj zanimive potencialnim upravičencem za izvajanje, kar naj bi prispevalo k večjemu vstopu kmetij v ukrepe, zlasti v ukrep KOPOP. Ena od pomembnih sprememb je bila tudi določitev problemskih območij, ki so območja z izrazitimi strminami in izkazanimi procesi depopulacije, ki so deležna posebne obravnave v okviru meril za izbor operacij in višje stopnje podpore pri investicijskih javnih razpisih. Evropska komisija je prvo spremembo PRP 2014–2020 potrdila v marcu 2016.
V letu **2016** se je nadaljevalo izvajanje ukrepov KOPOP, EK, OMD, DŽ, prenos znanja, pomoč pri uporabi storitev svetovanja ter LEADER, začeli pa so se izvajati tudi investicijski ukrepi na področju kmetijske pridelave in predelave ter na področju gozdarstva, in sicer: (pod)ukrep 4.1 Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva, (pod)ukrep 4.2 Podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov, (pod)ukrep 8.4 Podpora za odpravo škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov, (pod)ukrep 8.6 Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov in (pod)ukrep 4.3 Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva za ureditev gozdne infrastrukture.

Skupaj je bilo do 31. 8. 2016 objavljenih že 10 javnih razpisov v skupni vrednosti 117,2 mio EUR. V okviru ukrepa Podpora za lokalni razvoj v okviru pobude LEADER (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost) je bilo do 19. 9. 2016 izdanih 14 odločb o potrditvi strategije lokalnega razvoja in lokalne akcijske skupine. Ostale odločbe bodo izdane najkasneje do 31. 10. 2016.

Na območju sedmih haloških občin (Cirkulane, Majšperk, Makole, Podlehnik, Videm, Zavrč, Žetale) je bilo izplačano skupaj 3.057.721 EUR kar predstavlja 2,24 % vseh izplačanih sredstev iz PRP 2014–2020 do 31. 8. 2016. Največ sredstev je bilo izplačanih v okviru ukrepov OMD in KOPOP ter za investicije na kmetijskih gospodarstvih v okviru odobrenih vlog PRP 2007–2013.

Slika 1: občine v Halozah

MKGP trenutno, ponovno v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji in strokovnjaki, intenzivno pripravlja drugo spremembo PRP 2014–2020, ki bo uvedla še nekaj pomembnih pozitivnih sprememb za manjše kmetije, predvsem na območjih z razvojnimi težavami. Ena od teh sprememb je predvsem uvedba povsem novega podukrepa, namenjenega razvoju majhnih kmetij, skozi katerega bo tem kmetijam dodeljena pavšalna zagonska podpora.

2.1. PRILAGODITEV IZVAJANJA KMETIJSKO OKOLJSKO PODNEBNIH PLAČIL

Ukrep KOPOP podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji. Plačila spodbujajo izvajanje kmetijskih praks, ki presegajo obvezne standarde, to je običajno kmetijsko prakso. Ta plačila niso dohodkovna plačila, ampak plačila za kritje dodatnih stroškov in izgubo prihodka zaradi izvajanja nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine, ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter blaženje in prilagajanje kmetovanja podnebnim spremembam.

V okviru ukrepa KOPOP se v programskem obdobju 2014–2020 izvaja 19 operacij. Določene operacije se lahko izvajajo na območju celotne Slovenije in prispevajo k varovanju okolja nasploh, nekatere operacije pa se lahko izvajajo na omejenih območjih, ki so problematična z vidika onesnaževanja kmetijskega izvora (prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda) in območjih, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in steljnikov, območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov ter območje pojavljanja medveda in volka). Potrebno je poudariti, da gre pri ukrepu KOPOP za prostovoljni ukrep in da so omejitve iz zadevnih operacij omejevalne za kmeta le, če se odloči za vključitev v te operacije, s čimer prevzame obveznost, ki jo mora izvajati najmanj pet let. Za to pa prejme plačila za kritje dodatnih stroškov in izgubo prihodka zaradi izvajanja predpisanih pogojev in zahtev. S temi plačili sta kmetu plačana delo in trud, ki ga opravlja kot skrbnik okolja, ki s svojimi aktivnostmi prispeva k ohranjanju narave, varovanju voda in tal, vzdrževanju krajine in s tem tudi k izvajanju družbeno pomembnih storitev ter zagotavljanju neblagovnih javnih dobrin.

Število kmetijskih gospodarstev, ki so bila v letu 2015 vključena v ukrep KOPOP, je bilo za dve tretjini manjše kot število kmetijskih gospodarstev vključenih v ukrep KOP v letu 2014, upravičenci pa so v letu 2015 prejeli za polovico manj sredstev kot v letu 2014. Število upravičencev se je torej precej zmanjšalo, medtem ko so bila plačila na hektar oz. GVŽ v letu 2015 višja.

Po prvem obdobju izvajanja PRP 2014–2020, ki je bil potrjen februarja 2015, je MKGP pristopilo k pripravi prve spremembe PRP 2014–2020. Cilj sprememb je bil preoblikovanje nekaterih operacij in zahtev tako, da bi postale bolj zanimive potencialnim upravičencem za izvajanje, kar je prispevalo k večjemu vstopu kmetij v ukrep KOPOP.

S prvo spremembo PRP 2014–2020 so bile tako pri ukrepu KOPOP uvedene spremembe pri operacijah Sadjarstvo, Vinogradništvo, Vodni viri in naravovarstvenih operacijah. Pri operacijah Sadjarstvo in Vinogradništvo ostaja obvezna zahteva le »Uporaba feromonskih in lepljivih vab za potrebe spremljanja škodljivih organizmov«, druga obvezna zahteva »Gnojenje samo z gnojili, ki so dovoljena v ekološki pridelavi« pa je postala z letom 2016 izbirna. V okviru operacije, ki je namenjena zmanjševanju onesnaževanja okolja v poljedelstvu in zelenjadarstvu, je omogočeno izvajanje določenih zahtev te operacije tudi na kmetijskih površinah znotraj vodovarstvenih območij. Pri naravovarstvenih operacijah in avtohtonih pasmah so višja plačila.

V letu 2016 se je število kmetijskih gospodarstev vključenih v ukrep KOPOP povečalo za 41 (34,5 %), predvideno končno plačilo pa bo v primerjavi z letom 2015 višje za približno 250.000 EUR oziroma 74 %. V letu 2014 je kmetijsko gospodarstvo v Halozah v povprečju prejelo 1.831 EUR iz naslova ukrepa

KOP, v letu 2015 2.876 EUR za ukrep KOPOP, v letu 2016 pa bo ta znesek znašal 3.722 EUR (brez znižanj zaradi nepravilnosti).

Preglednica 5: Plačila ukrep KOP in ukrep KOPOP po občinah med letoma 2014 in 2016

	2014		2015		2016	
Občina	**Št. KMG***	**Plačilo (EUR)**	**Št. KMG**	**Plačilo (EUR)**	**Št. KMG**	**Plačilo (EUR)**
Cirkulane	47	36.656,09	13	12.043,97	24	20.984,38
Majšperk	71	99.087,40	14	43.170,80	16	62.201,83
Makole	34	42.180,25	4	3.261,76	9	9.007,84
Podlehnik	40	87.094,59	12	30.524,32	18	77.564,39
Videm	100	269.840,46	54	213.173,48	63	297.267,59
Zavrč	30	100.521,51	19	39.213,23	24	124.480,09
Žetale	45	36.775,69	3	974,68	6	4.125,00
Skupaj Haloze	**367**	**672.155,99**	**119**	**342.362,25**	**160**	**595.631,11**
Skupaj ostala Slovenija	14.166	28.094.160	5.406	24.009.129	6.639	29.927.998-30.947.781
Skupaj Slovenija	14.533	28.766.316	5.525	24.351.491	6.799	30.523.629-31.543.412**

Vir: AKTRP in MKGP
*Brez podukrepa EK
**Ocena izplačil

Število kmetijskih gospodarstev vključenih v ukrep KOPOP na njivskih površinah se je v letu 2015 zmanjšalo za 20 % v primerjavi z letom 2014 in takratno vključenostjo v ukrep KOP. Neposredna primerjava obsega površink, vključenih v ukrepa, ni merodajna, saj gre pri ukrepu KOP za bruto površino, torej seštevek vseh podukrepov, ki se lahko izvajajo na isti površini, pri ukrepu KOPOP pa za neto površino.
V letu 2014 je povprečno plačilo za izvajanje ukrepa KOP na njivskih površinah za kmetijo v Halozah znašalo 3.640 EUR, v letu 2016 pa bo po oceni znašalo 4.700 EUR. V primerjavi z letom 2014 se je v letu 2015 zmanjšal obseg nepravilnosti, saj je bilo v letu 2014 odobrenih 94,36 % prijavljenih površin, v letu 2015 pa 99,67 %. V letu 2014 so KOP plačila za njivske površine predstavljala 37,37 % vseh KOP plačil, v letu 2015 68,23 % vseh KOPOP plačil in v letu 2016 45,76 % vseh KOPOP plačil.

Preglednica 6: Vključenost v ukrep KOP in ukrep KOPOP z njivskimi površinami po občinah med letoma 2014 in 2016

	2014			2015			2016		
Občina	**Št. KMG**	**Površina (ha)**	**Plačilo* (EUR)**	**Št. KMG**	**Površina (ha)**	**Plačilo* (EUR)**	**Št. KMG**	**Površina (ha)**	**Plačilo* (EUR)**
Cirkulane	3	26	4.688	1	6	2019	1	6	2.019
Majšperk	12	282	45.774	8	170	39.827	9	183	53.310
Makole	2	163	21.368	2	18	2440	3	25	3.935
Podlehnik	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Videm	49	989	178.844	42	504	188.627	43	541	212.625
Zavrč	1	2	393	1	2	440	1	2	439
Žetale	2	1	111	1	1	228	1	1	254
Skupaj Haloze	**69**	**1.462**	**251.180**	**55**	**701**	**233.583**	**58**	**759**	**272.584**
Skupaj ostala Slovenija	4.036	119.060	17.411.828	4.520	92.889	19.221.947	4.813	98.841	/
Skupaj Slovenija	4.105	120.522	17.663.008	4.575	93.590	19.455.530	4.871	99.600	/

Vir: AKTRP in MKGP
*Podatki za leto 2014 se nanašajo na podukrepe IPL, IVR, KOL, ZEL in NEP, podatki za leti 2015 in 2016 pa na operaciji Poljedelstvo in zelenjadarstvo ter Vodni viri

Število kmetijskih gospodarstev vključenih v ukrep KOPOP z vinogradi se je v letu 2015 zmanjšalo za 61,62 % v primerjavi z letom 2014 in vključenostjo v ukrep KOP. Neposredna primerjava obsega površin vključenih v ukrepa ni merodajna, saj gre pri ukrepu KOP za bruto površino, torej seštevek vseh podukrepov, ki se lahko izvajajo na isti površini, pri ukrepu KOPOP pa za neto površino. Do leta 2014 je bila obdelava strmih vinogradov samostojen podukrep, od leta 2015 dalje pa je strmina vinograda upoštevana pri plačilu celotne operacije. V letu 2014 je bilo v podukrep IVG vključenih 50 kmetijskih gospodarstev s skupno 312 ha vinogradov. Te številke so primerljive s stanjem v letu 2015 in 2016, ko je bilo v ukrep KOPOP vključenih 38 oziroma 43 kmetijskih gospodarstev s skupno 295 oziroma 331 ha površin.

V letu 2014 je povprečno plačilo za izvajanje ukrepa KOP v vinogradih za kmetijo v Halozah znašalo 2.700 EUR, v letu 2015 2.528 EUR, v letu 2016 pa bo znašalo 6.635 EUR. Plačilo se je v letu 2016 povečalo na račun spremembe obveznosti zahteve pokritosti tal v medvrstnem prostoru z negovano ledino. V primerjavi z letom 2014 se je v letu 2015 zmanjšal obseg nepravilnosti, saj je bilo v letu 2014 odobrenih 98,52 % prijavljenih površin, v letu 2015 pa 100 %. V letu 2014 so KOP plačila za vinograde predstavljala 39,76 % vseh KOP plačil, v letu 2015 28,07 % vseh KOPOP plačil in v letu 2016 47,90 % vseh KOPOP plačil na račun višjih plačil v okviru operacije Vinogradništvo. Spremenjeni pogoji za operacijo Vinogradništvo v letu 2016 v Halozah vplivajo na bistveno višji dohodek z naslova KOPOP (okvirno 190.000 EUR več kot v letu 2015), na število vključenih KMG in porast površin (36 ha več) pa te spremembe niso bistveno vplivale. Bistven razlog za manjši porast števila vključenih KMG in porast površin je predvsem v razdrobljenosti vinogradniških površin v Halozah.

Preglednica 7: Vključenost v podukrep KOP in ukrep KOPOP z vinogradi po občinah med letoma 2014 in 2016

	2014			2015			2016		
Občina	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo* (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo* (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo* (EUR)
Cirkulane	19	54	23.619	6	26	7.289	6	27	13.654
Majšperk	8	9	4.324	1	5	1.263	1	5	4.093
Makole	9	9	4.534	0	0	0	2	3	2.026
Podlehnik	19	146	73.688	8	67	29.524	8	68	71.300
Videm	21	140	63.822	7	66	20.541	8	81	71.574
Zavrč	20	238	94.861	15	129	37.161	17	144	121.694
Žetale	3	4	2.425	1	1	319	1	1	990
Skupaj Haloze	**99**	**601**	**267.277**	**38**	**295**	**96.100**	**43**	**331**	**285.333**
Skupaj ostala Slovenija	1.851	7.993	2.752.356	547	2.653	624.479	1.087	6.151	/
Skupaj Slovenija	1.950	8.594	3.019.633	585	2.948	720.579	1.130	6.482	/

Vir: AKTRP in MKGP

*Podatki za leto 2014 se nanašajo na podukrepe IVG, V30 in V40, podatki za leti 2015 in 2016 pa na operacijo Vinogradništvo

Primerjava vključenosti v operacije na trajnem travinju med leti 2014, 2015 in 2016 nam pokaže, da se je ta drastično zmanjšala (za 96 % z vidika števila upravičencev in 98,5 % z vidika obsega površin). Takšen upad lahko pripišemo zaostritvi pogojev za izvajanje operacij KOPOP na trajnem travinju v primerjavi z obdobjem 2007–2014, kar izhaja predvsem iz zahtev Evropske komisije na področju varovanja narave. Operacija Trajno travinje I se lahko izvaja samo na GERK, ki so večji od enega hektarja, operacija Trajno travinje II pa na kmetijskih gospodarstvih prepoveduje prisotnost kakršne koli silaže. V letu 2014 so KOP plačila za trajno travinje predstavljala 10,55 % vseh KOP plačil, v letu 2015 0,20 % vseh KOPOP plačil in v letu 2016 0,13 % vseh KOPOP plačil. Iz navedenega izhaja, da je tudi na območju Haloz sprememba (upad) glede vključenosti v kmetijsko okoljsko podnebna plačila od leta 2015 dalje največja prav na trajnem travinju. Ključni razlog je predvsem v razdrobljenosti in

specifičnosti kmetij v Halozah, ki težje dosegajo nekatere zahteve ukrepa. Omenjeni upad na trajnem travinju se nadomešča s proizvodno vezanimi plačili za mleko in bike, z neposrednimi plačili in plačilom za dobrobit živali za pašo govedi in drobnice. Probleme pri izvajanju operacije je zaznala tudi delovna skupina, ki je predlagala nov ukrep za strmine, ki bo z letom 2017, v okviru nove sheme, vključen v model neposrednih plačil.

Preglednica 8: Vključenost v ukrep KOP - podukrepa ETA in REJ v letu 2014 in ukrep KOPOP - operaciji Trajno travinje I in Trajno travinje II v letih 2015 in 2016 po občinah

	2014			2015			2016		
Občina	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo* (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo* (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo* (EUR)
Cirkulane	6	28	1.853	0	0	0	0	0	0
Majšperk	38	267	21.765	1	1	9	1	1	66
Makole	15	87	6.916	1	1	50	1	1	50
Podlehnik	12	74	6.130	0	0	0	0	0	0
Videm	21	166	13.681	1	1	0	1	1	54
Zavrč	5	28	2.358	2	9	609	2	10	608
Žetale	27	224	18.191	0	0	0	0	0	0
Skupaj Haloze	**124**	**873**	**70.897**	**5**	**13**	**669**	**5**	**13**	**779**
Skupaj ostala Slovenija	7.002	56.040	4.467.214	962	7.068	370.896	1.065	7.716	/
Skupaj Slovenija	7.126	56.913	4.538.111	967	7.081	371.565	1.070	7.729	/

Vir: AKTRP in MKGP
*Podatki za leto 2014 se nanašajo na podukrepa ETA in REJ, podatki za leti 2015 in 2016 pa na operaciji trajno Travinje I in Trajno travinje II

Število kmetijskih gospodarstev, vključenih v operacijo Ohranjanje habitatov strmih travnikov (KRA_S50) leta 2015, se je v primerjavi s številom kmetijskih gospodarstev vključenih v podukrep S50 leta 2014 zmanjšalo za 95 %. Upad smo najprej pripisali strožjim pogojem izvajanja obveznosti, kjer je v komunikaciji s kmetijskimi predstavniškimi organi bila kot najbolj omejujoča izpostavljena prepoved paše. V letu 2016 je bila zato operacija spremenjena, s čimer se je dovolila tudi jesenska paša. Obseg vključenih površin se je v primerjavi z letom 2015 tako skoraj podvojil, vendar še vedno ostaja izjemno nizek.

Na tem mestu velja omeniti, da so upravičenci v okviru ukrepa KOP imeli na voljo tudi podukrep S35, ki v tem programskem obdobju nima primerljive operacije. Zahteva, ki se nanaša na košnjo strmih travnikov z nagibom 35–50 %, je namreč po mnenju Evropske komisije OMD plačilo. Med leti 2007 in 2014 je bilo v podukrep S35 v povprečju vključenih 185 kmetijskih gospodarstev s skupno 396 ha strmih površin. Kmetijska gospodarstva v Halozah so iz naslova podukrepa S35 na letni ravni v povprečju skupno pridobila 35.000 EUR (189 EUR na kmetijsko gospodarstvo).

V letu 2014 so KOP plačila za strme travnike (S50 in S35) predstavljala 6,3 % vseh KOP plačil, v letu 2015 (KRA_S50) 0,6 % vseh KOPOP plačil in v letu 2016 0,7 % vseh KOPOP plačil. V primerjavi z letom 2014 se je v letu 2015 zmanjšal obseg nepravilnosti, saj je bilo v letu 2014 odobrenih 92,85 % prijavljenih površin, v letu 2015 pa 96,16 %.

Preglednica 9: Vključenost v podukrep S50 in S35 v letu 2014 in v operacijo KRA_S50 v letih 2015 in 2016 po občinah

	2014			2015			2016		
Občina	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo (EUR)
Cirkulane	29	17	2.334	3	4	511	6	5	1.227

Majšperk	52	105	14.654	1	0,5	124	1	0,5	124
Makole	24	37	5.076	0	0	0	1	2	520
Podlehnik	15	31	4.302	3	4	774	4	5	1.059
Videm	38	46	6.362	2	2	463	4	5	1.042
Zavrč	14	7	901	1	0,5	85	1	0,5	87
Žetale	40	65	8.717	0	0	0	1	1	265
Skupaj Haloze	**212**	**306**	**42.345**	**10**	**11**	**1.958**	**18**	**20**	**4.324**
Skupaj ostala Slovenija	4.425	11.691	1.192.355	256	339	73.186	268	365	/
Skupaj Slovenija	4.637	11.997	1.234.700	266	350	75.144	286	385	/

Vir: AKTRP in MKGP

V letu 2014 je bil na celotnem območju Haloz v podukrep Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov vključen le en upravičenec. Vključenost se je nekoliko izboljšala v letu 2015, v letu 2016 pa je v operacijo Posebni traviščni habitati vključenih 20 kmetijskih gospodarstev. Večje število vključenih upravičencev lahko pripišemo spremembam obveznosti, ki jih je predlagala delovna skupina, in so začele veljati v letu 2016 (datum dovoljene rabe se je prestavil iz 30. 6. na 1. 6. tekočega leta, obveznost pa je mogoče prevzeti tudi na delu GERK, pri tem pa v operacijo ni več potrebno vstopiti z vsaj 20 % površin, kot je bil to primer v letu 2015). Na račun povečanja števila zahtevkov in dviga plačil za navedeno operacijo, bodo Haloze prejele dobrih 15.000 EUR.

Preglednica 10: Vključenost v podukrep oziroma operacijo HAB po občinah med letoma 2014 in 2016

	2014			2015			2016		
Občina	**Št. KMG**	**Površina (ha)**	**Plačilo (EUR)**	**Št. KMG**	**Površina (ha)**	**Plačilo (EUR)**	**Št. KMG**	**Površina (ha)**	**Plačilo (EUR)**
Cirkulane	1	2,5	0	1	2	533	3	7	1.369
Majšperk	0	0	0	1	0,7	19	2	6	1.514
Makole	0	0	0	1	1,5	422	2	6	1.498
Podlehnik	0	0	0	0	0	0	6	23	4.818
Videm	0	0	0	1	2	464	3	30	4.22
Zavrč	0	0	0	1	0,8	63	1	1	216
Žetale	0	0	0	0	0	0	3	6	1.446
Skupaj Haloze	**1**	**2,5**	**0**	**5**	**7**	**1.501**	**20**	**78**	**15.062**
Skupaj ostala Slovenija	160	657,5	78627	527	3219	434.683	634	3.667	/
Skupaj Slovenija	161	660	78.627	532	3.226	436.184	654	3.745	/

Vir: AKTRP in MKGP

2.2. VIŠJE PLAČILO ZA EKOLOŠKO KMETOVANJE NA TRAJNEM TRAVINJU

V primerjavi z letom 2014 se je število kmetijskih gospodarstev, vključenih v (pod)ukrep EK, nekoliko zmanjšalo, vendar se je hkrati povečal obseg površin, vključen v EK. V istem obdobju se je obseg celotnega plačila nekoliko zmanjšal, na račun spremenjenih kalkulacij. Primerjava plačil za EK med letoma 2014 in 2015 namreč pokaže, da so se plačila za trajno travinje v letu 2015 znižala, saj je za trajno travinje v preusmeritvi plačila v letu 2014 znašalo 450,00 EUR/ha za obtežbo 0,5–1,9 oziroma 197,21 EUR/ha za obtežbo 0,2–0,5 GVŽ/ha (272,87 EUR/ha v letu 2015), za ohranitev praks pa 213,20 EUR/ha za obtežbo 0,2–0,5 GVŽ/ha ali 227,55 EUR/ha za obtežbo 0,5–1,9 GVŽ/ha (v letu 2015 136,12 EUR/ha). V letu 2016 je predvideno, da bodo plačila za slabih 15 % višja kot v letu 2015, kar je posledica višjega plačila za ekološko trajno travinje. S prvo spremembo PRP 2014–2020 se je

pri ukrepu EK plačilo za trajno travinje povečalo iz 70 % na 80 % kalkulacijske vrednosti. To pomeni, da se plačilo za trajno travinje v podukrepu EK iz 136,12 EUR/ha poveča na 155,57 EUR/ha, za podukrep PEK (preusmeritev) pa iz 272,87 EUR/ha na 311,86 EUR/ha. V letu 2014 je ekološka kmetija v Halozah v povprečju prejela 1.900 EUR iz naslova podukrepa ekološko kmetovanje, kar je približno enako kot v letu 2016 (1.896 EUR). Pomembno so se povečale tudi površine, vključene v ukrep Ekološko kmetovanje.

Preglednica 11: Vključenost v (pod)ukrep ekološko kmetovanje po občinah med letoma 2014 in 2016

	2014			2015			2016		
Občina	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo (EUR)	Št. KMG	Površina (ha)	Plačilo (EUR)
Cirkulane	10	46	11.825	10	57	9.593	10	56	8.127
Majšperk	28	275	70.562	27	337	64.797	25	358	72.683
Makole	8	35	9.670	7	47	8.151	7	47	9.396
Podlehnik	3	52	12.977	4	50	7.859	4	50	9.766
Videm	13	30	8.090	9	63	11.932	12	73	16.864
Zavrč	2	8	1.525	2	7	963	3	8	1.664
Žetale	13	94	31.625	13	106	19.120	13	106	21.840
Skupaj Haloze	**77**	**540**	**146.276**	**72**	**668**	**122.415**	**74**	**697**	**140.340**
Skupaj ostala Slovenija	3.002	37.529	9.860.436	3.083	38.710	7.477.193	3.221	41.260	/
Skupaj Slovenija	3.079	38.069	10.006.712	3.155	39.378	7.599.608	3.295	41.957	/

Vir: AKTRP in MKGP

2.3. UVEDBA PODPOR ZA PAŠO V OKVIRU UKREPA ZA DOBROBIT ŽIVALI

V okviru ukrepa DŽ, v katerega se kmetijska gospodarstva vključujejo prostovoljno, je na novo uvedena paša kot element dobrobiti živali za govedo in drobnico. Vstopni pogoj tako za govedo kot za drobnico je 2 GVŽ. Za govedo je obdobje paše najmanj 120 dni v obdobju od 1. 4. do 15. 11., za drobnico pa najmanj 210 dni v obdobju od 15. 3. do 30. 11. Višina plačila, izračunana na podlagi modelnih kalkulacij, ki jih je pripravil neodvisni zunanji izvajalec (KIS), za govedo znaša 53,40 evrov/GVŽ, za ovce in koze pa 27,60 evrov/GVŽ.

V letih 2014 in 2015 nobeno od kmetijskih gospodarstev na območju Haloz ni bilo vključeno v ukrep dobrobit živali, ki se je izvajal izključno na področju prašičereje. V letu 2016 se ukrep izvaja tudi na področju govedoreje. Kmetijska gospodarstva na območju Haloz so vključena v ukrep zgolj na področju govedoreje. Pričakovana sredstva za ta ukrep znašajo slabih 75.000 EUR. Ukrep paša drobnice se bo začel izvajati v letu 2017.

Preglednica 12: Vključenost v ukrep dobrobit živali po občinah med letoma 2014 in 2016

	2014			2015			2016		
Občina	Št. KMG	GVŽ	Plačilo (EUR)	Št. KMG	GVŽ	Plačilo (EUR)	Št. KMG	GVŽ	Plačilo (EUR)
Cirkulane	0	0	0	0	0	0	5	27	1.436
Majšperk	0	0	0	0	0	0	45	527	28.155
Makole	0	0	0	0	0	0	20	139	7.415
Podlehnik	0	0	0	0	0	0	15	170	9.065
Videm	0	0	0	0	0	0	27	194	10.349
Zavrč	0	0	0	0	0	0	2	10	529
Žetale	0	0	0	0	0	0	27	334	17.841

Skupaj Haloze	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**141**	**1.401**	**74.789**
Skupaj ostala Slovenija	155	28.563	1.302.641	169	37.445	1.221.950	6.969	/	/
Skupaj Slovenija	155	28.563	1.302.641	169	37.445	1.221.950	229 (prašiči); 6.881 (govedo)	/	/

Vir: AKTRP in MKGP

2.4. OMD in DODATNO PLAČILO ZA STRMINE V GORSKEM OBMOČJU

Skoraj celotno območje sedmih občin v Halozah je razvrščeno v območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD), večinoma v Gorsko območje, nekaj pa v Območje s posebnimi omejitvami. Območje, ki v OMD ni razvrščeno, je le ravninski del občine Videm.

Plačila za ukrep OMD so se do leta 2009 dodeljevala kmetijskim gospodarstvom glede na razvrstitev KMG v težavnostne razrede. V najvišji težavnostni razred (»Gorsko-višinska KMG« in »Strma KMG«), kjer so kmetije prejemale najvišja plačila za ukrep OMD, je bilo razvrščenih le cca 8 % KMG. Višina plačil je znašala cca 180 EUR na hektar. Večina KMG oz. dobrih 63 % je bilo razvrščenih v razred »Gričevnato-hribovite KMG«, kjer so prejemale plačilo 130 EUR na hektar. Z uvedbo točkovanja KMG v OMD (točkujejo se omejitveni dejavniki na vsakem posameznem GERK-u na vsaki posamezni KMG, ki ima zemljišča v OMD), se od leta 2010 dalje uporablja natančnejši sistem razvrščanja KMG zaradi težavnosti kmetovanja. Po točkovanju KMG je kar 66 % KMG iz obravnavanih sedmih občin dobilo najmanj 350 točk, kar predstavlja približni ekvivalent dosedanji razvrstitvi KMG v najtežji težavnostni razred. Vsem tem kmetijam se je plačilo za ukrep OMD v letu 2010 povečalo. Dobra četrtina KMG pa je zaradi težjih pridelovalnih pogojev dobila kar 700 ali več točk na KMG, kar v primeru, da je KMG »Gričevnato-hribovita«, predstavlja plačilo najmanj 192 evrov na hektar, v primeru, da je KMG »Gorsko-višinska«, pa najmanj 233 evrov na hektar.

Ukrep OMD v letu 2016 ostaja primerljiv z letom 2015. V primerjavi z obdobjem 2007-2014 na plačila vpliva tudi degresija, ki se začne nad 70 ha, vendar so v Halozah v letu 2016 takšna le 4 KMG. Primerjava med leti pokaže, da je sprememba v načinu plačevanja ukrepa OMD v letu 2010 že povzročila porast plačil OMD na območju Haloz za dobrih 250.000 EUR. V letu 2014 je kmetijsko gospodarstvo v Halozah iz naslova ukrepa OMD dobilo povprečno 874 EUR, v letu 2015 791 EUR, v letu 2016 pa je predvideno povprečno plačilo 801 EUR.

Primerjava ukrepa OMD med letoma 2015 in 2016 pokaže, da znotraj haloških občin ni večjih razlik. Ocenjeno plačilo za leto 2016 je nekoliko višje, saj ne vsebuje znižanj zaradi nepravilnosti. Z vidika nepravilnosti se je leta 2015 stanje v primerjavi z letom 2014 še nekoliko izboljšalo, saj je v letu 2014 bilo odobrenih 98,91 % prijavljenih površin, v letu 2015 pa 99,87 % prijavljenih površin. Ukrep OMD se ni spremenil, plačila pa so nekoliko manjša zaradi zmanjšanja celotne ovojnice namenjene PRP 2014–2020 in posledično ukrepu OMD.

Preglednica 13: OMD vse občine Haloz skupaj, med letoma 2007 in 2016

Leto	Ukrep	Znesek v EUR	Površina v ha	Število KMG z izplačilom
2007 Haloze	OMD	668.450	5.796	1.020
2008 Haloze	OMD	664.064	5.818	1.003
2009 Haloze	OMD	660.446	5.808	1.011
2010 Haloze	OMD	**916.836**	5.815	1.002
2011 Haloze	OMD	908.336	5.779	989
2012 Haloze	OMD	913.897	5.882	988
2013 Haloze	OMD	918.952	5.860	999
2014 Haloze	OMD	1.031.898	6.519	1.181
2015 Haloze	OMD	930.772	6.630	1.176
2015_ostala	OMD	40.650.906	324.129	45.996

Slovenija				
2015_ Slovenija	OMD	41.581.678	330.759	47.172
2016*	OMD	934.204	6.605	1.166
2016*_ostala Slovenija	OMD	41.171.534	327.086	46.139
2016*_ Slovenija	OMD	42.105.738	333.691	47.305

Vir: AKTRP in MKGP

* Podatki od oddaji zahtevka (prijavljene površine) ter ocena izplačil (brez znižanj zaradi upravnih kontrol in kontrol na kraju samem)

Kot je bilo že omenjeno Slovenija z letom 2017 uvaja spremembo modela neposrednih plačil v obdobju 2015–2020. Uvaja se nova shema »plačilo za območje z naravnimi omejitvami«. Plačilo se dodeli za kmetijske površine na gorskem območju z nagibom med najmanj 35% do 50% in z nagibom enakim ali višjim od 50%, namenjeno pa bi bilo 1,58% letne ovojnice za neposredna plačila. Zaradi uvedbe novega plačila iz I. stebra se spremeni metodologija za izračun zneska podpore v gorskem območju v PRP 2014–2020. Predlog Slovenije Evropska komisija še ni uradno potrdila.

2.5. PODPORA ZA MLADE KMETE

V juliju 2015 je bil izveden prvi javni razpis za ukrep Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete. Na javni razpis je prispelo 256, vlog od tega je bila ena vloga iz občin na območju Haloz.
V okviru prve spremembe PRP 2014–2020 je MKGP odpravilo nekatere ovire, na katere so naleteli mladi kmetje ob pripravah vlog na javni razpis in so jim onemogočale možnosti za dostop do podpore. Začetek vzpostavitve se je spremenil z 18 mesecev na 24 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis, saj lastniški prevzem in vzpostavitev kmetije pogosto traja tudi več kot 2 leti. S podaljšanjem obdobja vzpostavitve na 24 mesecev je tako omogočen vstop mladim kmetom, ki v 18 mesecih ne uspejo opraviti vseh dogovorov in formalnosti v povezavi z lastniškim prevzemom kmetije. Sprememba PRP 2014–2020 je uvedla tudi možnost solastništva kmetije med zakonskima ali izvenzakonskima partnerjema. S spremembo PRP 2014–2020 se je omogočil vstop v podukrep tistim mladim kmetom, ki so nosilci več kot 24 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis, vendar še niso imeli učinkovitega nadzora na upravljanjem kmetije, kar pomeni, da še niso prejeli sredstev iz naslova skupne kmetijske politike, razen za izobraževanje. Prav tako je dopolnjena tudi definicija zadnjega koraka vzpostavitve kmetije, ki omogoča dostop do podpore tudi tistim mladim kmetom, ki že imajo vzpostavljeno knjigovodstvo za primarno kmetijsko dejavnost na kmetiji, s katero vstopajo v podukrep.

V juniju 2016 je bil izveden že drugi javni razpis, na katerega je prispelo 413 vlog, od tega pet iz območja Haloz (tri vloge za sklop A – mladi kmetje z zaposlitvijo, oziroma tisti, ki se nameravajo zaposliti v roku 9 mesecev po datumu odločbe o pravici do sredstev ter dve vlogi za sklop B – ostali mladi kmetje).

Ker je namen podukrepa Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete predvsem spodbuditi nekoliko večje, razvojno naravnane kmetije, ministrstvo z načrtovano drugo spremembo PRP 2014–2020 uvaja nov podukrep, ki bo namenjen izključno razvojni podpori majhnih kmetij. In to so kmetije, ki so po proizvodnem obsegu manjše od kmetij, ki jih spodbujamo skozi podukrep, ki je namenjen mladim kmetom, kar je opisano pod posebno točko tega poročila..

2.6. PODPORE ZA INVESTICIJE

Ukrep Naložbe v osnovna sredstva je namenjen razvoju kmetijstva, predelave ali trženja kmetijskih in živilskih proizvodov ter kmetijske in gozdarske infrastrukture. Namen podpor je spodbujanje naložb, ki prispevajo k večji produktivnosti, ekonomski in okoljski učinkovitosti ter povečanju odpornosti na podnebne spremembe oziroma prilagajanju nanje. Glede na velikost naložb ločimo majhne (do 15.000 EUR priznane vrednosti), enostavne (od 15.000 do 200.000 EUR priznane vrednosti) in zahtevne naložbe (nad 200.000 EUR priznane vrednosti). V okviru prve spremembe PRP 2014–2020 se je zvišal prag za opredelitev zahtevnih naložb pri podukrepu Podpore za naložbe v kmetijska gospodarstva iz 50.000 EUR na 200.0000 EUR skupne priznane vrednosti naložbe, kar pomeni manj

administrativnih ovir za manjše naložbe, ki tako več ne potrebujejo poslovnega načrta. Med upravičene stroške se je dodalo stroške postavitve novih vinogradov. V opredelitev kolektivnih naložb so vključene tudi drugačne oblike povezovanja primarnih proizvajalcev, kar predvsem manjšim kmetijam oz. kmetijskim gospodarstvom omogoča, da se povežejo in uspešneje dostopajo do investicijskih sredstev, saj skupaj lažje dosežejo vstopne pogoje za javne razpise. Zneski podpore v obliki nepovratnih sredstev se lahko povečajo še za 10 odstotnih točk za naložbe, ki se nahajajo na problemskih območjih. Javni razpisi se izvajajo ločeno po posameznih sklopih in sicer za majhne naložbe, za enostavne in zahtevne naložbe fizičnih oseb vključno s skupinami kmetov, vzpostavljenih s pogodbo o sodelovanju pri izvedbi kolektivnih naložb, ter enostavne in zahtevne naložbe samostojnih podjetnikov posameznikov in pravnih oseb. Za te sklope imamo ločena merila za izbor vlog ter zanje poteka ločena obravnava vlog. Do majhnih naložb so upravičeni samo nosilci kmetij. V okviru meril za izbor vlog za majhne naložbe, bodo prednostno obravnavane kmetije z nižjim proizvodnim obsegom.
V okviru prve spremembe PRP 2014–2020 so bile pozitivne spremembe tudi pri podukrepu Podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov. Zneski podpore v obliki nepovratnih sredstev se lahko povečajo še za 10 odstotnih točk za naložbe, ki se nahajajo na problemskih območjih in za 5 odstotnih točk za naložbe v predelavo proizvodov iz prireje v okviru ukrepa DŽ. Spremenili so se najvišji zneski podpore, ki jih upravičenci lahko pridobijo v celotnem programskem obdobju. Tako se v primeru, ko so upravičenci kmetije in mikro podjetja, vrednost povišuje z 1 na 1,5 mio EUR. Ko so upravičenci srednja in velika podjetja, pa iz 3 na 5 mio EUR. Vrednost za majhna podjetja ostaja na višini 3 mio EUR.

Delovna skupina je z namenom doseganja vstopnega praga tudi za manjše kmetije na strminah, predlagala prilagoditev meril. Na podlagi analize učinkovanja meril za izbor operacij se bo pri ekonomskem vidiku za majhne naložbe upoštevala specifična struktura manjših kmetij, med katere sodijo tudi kmetije z območja Haloz. Ministrstvo bo še v tem letu objavilo poseben javni razpis, ki bo posebej namenjen spodbujanju razvoja kmetij na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost. In zlasti v okviru priprave tega javnega razpisa je bila posebna pozornost namenjena preveritvi ustreznosti meril za ocenjevanje vlog s ciljem, da se prilagodi zlasti proizvodne obsege in s tem zagotovi ustrezna obravnava kmetij, ki na teh območjih ne morejo dosegati visokih proizvodnih obsegov.

MKGP bo, tudi na predlog delovne skupine, v okviru druge spremembe PRP 2014–2020 omogočilo pridobitev podpore tudi majhnim kmetijam za katere se bo predlagala poenostavitev priprava vloge (ni poslovnega načrta), prav tako se jim bo omogočilo dostop do naložb v višini do 50.000 evrov skupne priznane vrednosti.

2.7. UVEDBA POSEBNIH PROBLEMSKIH OBMOČIJ V OKVIRU PRP 2014–2020

V Sloveniji smo priča znatnim regionalnim razlikam. Analize opozarjajo na veliko razvojno raznolikost slovenskih občin in regij, ki se že več desetletij kaže v nekaterih območjih koncentracije, v katerih se nahaja večji del prebivalstva, delovnih mest in gospodarskih subjektov, ter obsežnih predelih, ki jih zaznamujejo manjša razvitost, redka poselitev in šibek razvojni potencial ter zelo težke pridelovalne razmere, ki so posledica velikih strmin kmetijskih zemljišč v uporabi. Nagib kmetijskih zemljišč je poleg nadmorske višine tisti naravni dejavnik, ki najbolj pogojuje težje pridelovalne razmere. Nagib odločilno vpliva na tehniko obdelave in s tem na izbor proizvodne usmeritve. Večja strmina namreč pomeni zmanjšano možnost uporabe standardnih vrst kmetijske mehanizacije in potrebo po večjem obsegu ročnega dela. Strojno obdelovanje je pogosto še dodatno oteženo in ovirano zaradi nepravilnih oblik in dolžine parcel, kot posledica razgibanega reliefa oziroma spreminjajočega se nagiba. Ohranjanje kmetovanja na teh območjih je zelo pomembno, saj se s tem preprečuje zaraščanje kmetijskih zemljišč, ohranja biotska raznovrstnost in kmetijska krajina ter zagotavlja poseljenost slovenskega podeželja. Povprečen tehtan nagib glede na površino GERK-a po zbirni vlogi iz leta 2015 je v slovenskih občinah znašal 16 %. Več kot 19 % nagib (oziroma 120 % povprečnega nagiba) je prisoten

v 70 slovenskih občinah, med drugim tudi v petih haloških občinah (Žetale, Podlehnik, Makole, Cirkulane, Zavrč).

Slovensko podeželje se srečuje s številnimi problemi in izzivi, kot so: negativni demografski trendi, visoka brezposelnost in pomanjkanje delovnih mest, praznjenje manj razvitih in od večjih središč bolj oddaljenih naselij, nezadostna infrastrukturna razvitost in pomanjkanje osnovnih storitev, nizka podjetniška aktivnost na podeželju, večja zastopanost kmetijstva v gospodarski strukturi, revščina in socialna izključenost, potreba po ohranjanju identitete krajine ter varstvo okolja in ohranjanje naravnih virov. Zaradi velike razgibanosti površja Slovenije je prebivalstvo razporejeno neenakomerno, razlike pa se še povečujejo. Dolgotrajno redčenje (depopulacija) prebivalstva na določenem območju vodi do propadanja kulturne pokrajine, ki se kaže predvsem v propadanju hiš, naselij ter zaraščanju obdelovalnih zemljišč. Za poselitveni vzorec RS je značilna zgoščena poselitev dolinskih (ravninskih) delov, kjer na slabih 20 % ozemlja živi skoraj 60 % vsega prebivalstva. V hribovitem predalpskem ter dinarsko-kraškem svetu in ob državni meji je poselitev redka in prevladujejo manjša razpršena naselja. V RS je 105 občin z negativnim trendom rasti populacije (t. j. z manjšim številom prebivalcev na dan 1. 7. 2015 v primerjavi s številom prebivalcev na dan 1. 7. 2008), med njimi je tudi pet haloških občin(Makole, Žetale, Podlehnik, Majšperk, Videm).

S prvo. spremembo PRP 2014–2020 je kot problemsko območje opredeljeno območje na ravni občin, v katerih je skupni prirast prebivalstva negativen in imajo nadpovprečen tehtan nagib kmetijskih zemljišč v uporabi (120 %). Presek obeh množic predstavlja problemsko območje, na katerem obstaja tveganje opuščanja kmetovanja, zaraščanja kmetijskih zemljišč in izgube kulturne krajine ter biotske raznovrstnosti. Z namenom povečanja konkurenčnosti kmetijstva, kakovosti življenja in trajnostne rabe naravnih virov ter reševanja strukturnih problemov in zmanjševanja njihovega razvojnega zaostanka se opredeljena problemska območja v okviru PRP 2014–2020 posebno obravnavajo. V okviru podukrepa 4.1 Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva in podukrepa 4.2 Podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov bodo opredeljena problemska območja deležna za 10 odstotnih točk višje stopnje javne podpore in dodatnih točk v okviru meril za izbor operacij. Problemsko območje obsega 46 slovenskih občin - Bohinj, Bovec, Brda, Cerkno, Črna na Koroškem, Dravograd, Gorje, Gornji Grad, Hrastnik, Idrija, Jesenice, Jezersko, Kanal, Kobarid, Kozje, Laško, Ljubno, Lovrenc na Pohorju, Luče, Makole, Mežica, Mislinja, Mozirje, Muta, Podlehnik, Podvelka, Radeče, Ravne na Koroškem, Ribnica na Pohorju, Rogaška Slatina, Rogatec, Selnica ob Dravi, Sevnica, Solčava, Šentilj, Tolmin, Trbovlje, Tržič, Velenje, Vitanje, Vuzenica, Zagorje ob Savi, Zreče, Železniki, Žetale, Žiri. Med njimi so tudi tri haloške občine Makole, Podlehnik in Žetale.

2.8. OBRAVNAVA POSEBNIH RAZVOJNIH PROBLEMOV V OKVIRU MERIL PRP 2014–2020

Koeficient razvitosti občine je eden od statističnih pokazateljev razvitosti občin, ki ga vsaki dve leti pripravlja Ministrstvo za finance. Koeficient razvitosti občine je razmerje med vrednostjo aritmetičnega povprečja standardiziranih vrednosti kazalnikov v občini in vrednostjo aritmetičnega povprečja standardiziranih vrednosti kazalnikov v državi, pri čemer je koeficient povprečne razvitosti občin v državi 1,00.

V okviru koeficienta razvitosti občin se uporabljajo naslednji kazalniki:

- osnova za dohodnino na prebivalca občine,
- število delovnih mest na število delovno aktivnega prebivalstva,
- bruto dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega,
- indeks staranja prebivalstva občine,
- stopnja registrirane brezposelnosti na območju občine,
- stopnja delovne aktivnosti na območju občine,
- delež območij Natura 2000 v občini,
- delež prebivalcev, ki imajo priključek na javno kanalizacijo,
- poseljenost občine,

- kulturni spomeniki in enote javne kulturne infrastrukture na prebivalca in na km2 povprečje ter
- aritmetično povprečje standardiziranih vrednosti vseh kazalnikov.

Preglednica 14: Koeficient razvitosti občin v Halozah za leti 2016 in 2017

OBČINA	KOEFICIENT RAZVITOSTI ZA LETI 2016 IN 2017
Cirkulane	0,77
Majšperk	0,87
Makole	0,86
Podlehnik	0,82
Videm	0,89
Zavrč	0,86
Žetale	0,88

Vir: Ministrstvo za finance

V okviru meril za izbor operacij v okviru PRP 2014–2020 pri številnih ukrepih PRP 2014–2020 višje število točk prejmejo upravičenci, ki živijo v občinah z nižjim koeficientom razvitosti občine, saj so razmere za razvoj kmetijstva v teh občinah finančno in socialno slabe.

V okviru podukrepov 4.2 – Podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov, 4.3 – Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva - Izvedba agromelioracij na komasacijskih območjih, 4.3 – Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva - Izgradnja velikih namakalnih sistemov in 4.3 – Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva - Tehnološke posodobitve velikih namakalnih sistemov bodo koeficienti združeni v skupine, nižji kot je koeficient posamezne občine, več točk pri merilih prejme.

Pri podukrepu 7.3 – Podpora za širokopasovno infrastrukturo, vključno z njeno vzpostavitvijo, izboljšanjem in razširitvijo, pasivno širokopasovno infrastrukturo ter zagotavljanje dostopa do širokopasovnega interneta in rešitev v zvezi z e-upravo bo z višjo oceno ocenjen tisti projekt gradnje, ki se nahaja na območju, kjer je koeficient občine, lokalne skupnosti ali konzorcija občin najnižji glede na slovensko povprečje.

V okviru podukrepov 8.6 – Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov - Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa ter 8.6 – Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov - Naložbe v pred industrijsko predelavo lesa bodo maksimalno število točk pridobili projekti, ki se nahajajo v občini, ki ima koeficient razvitosti občine manjši od 1.

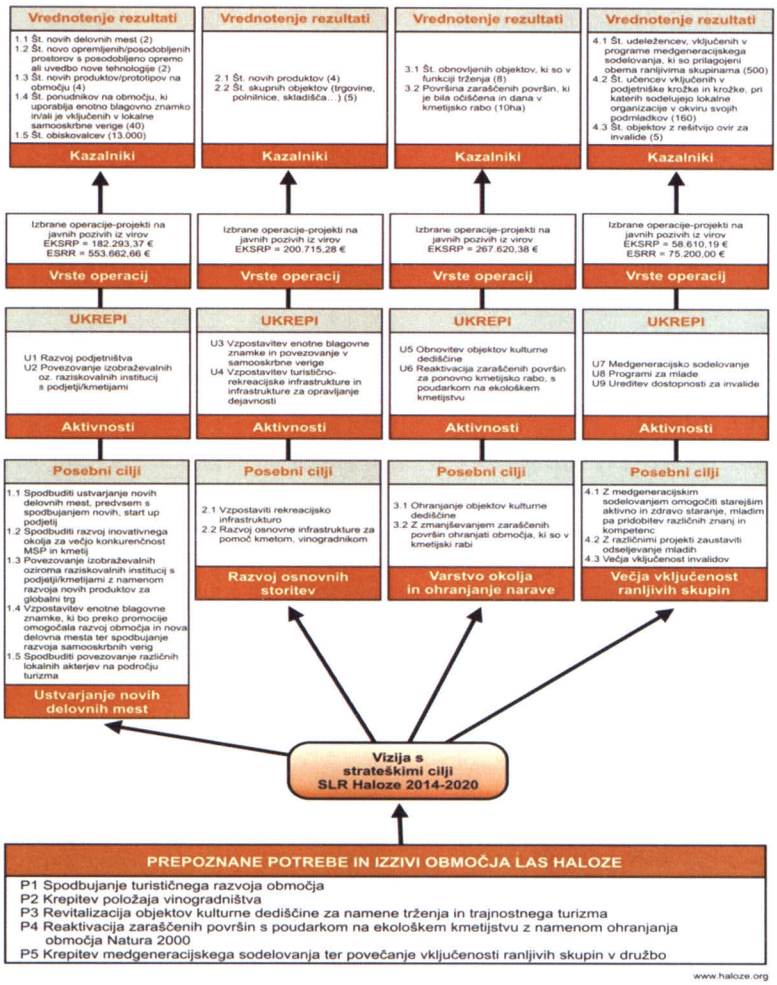
2.9. PODPORA LOKALNEMU RAZVOJU »OD SPODAJ NAVZGOR«

Ukrep LEADER predstavlja orodje pri spodbujanju skupnega lokalnega razvoja po pristopu »od spodaj navzgor«, ki omogoča lokalnemu prebivalstvu, da z oblikovanjem lokalnih partnerstev tako imenovanih lokalnih akcijskih skupin (v nadaljnjem besedilu: LAS), aktivno odloča o prioritetah in razvojnih ciljih lokalnega območja.

Strategija lokalnega razvoja (v nadaljnjem besedilu: SLR Haloze) za območje lokalne akcijske skupine Haloz ki zajema občine Cirkulane, Majšperk, Podlehnik, Videm, Zavrč, Žetale, Gorišnica, predvideva financiranje iz skladov EKSRP in ESRR. Izračunani finančni okvir za LAS Haloze iz EKSRP znaša 991.195 EUR. Za namen zagotavljanja sredstev iz ESRR je MKGP v spremembo Uredbe CLLD vključil določbo (67. člen, tretji odstavek), ki LAS Haloze omogoča tudi črpanje sredstev iz ESRR. SLR Haloze za LAS Haloze 2014-2020 je prispela 2. 11. 2015 in je tik pred izdajo odločbe o potrditvi SLR in LAS.

SLR Haloze je usmerjena v 4 tematska področja in sicer:

- Ustvarjanje delovnih mest: ustvarjanje novih delovnih mest, spodbujanje novih, start up podjetij, spodbujanje razvoja inovativnega okolja za večjo konkurenčnost MSP in kmetij, povezovanje izobraževalnih oziroma raziskovalnih institucij s podjetji/kmetijami z, vzpostavitev enotne blagovne znamke, spodbujanje razvoja samooskrbnih verig, povezovanje različnih lokalnih akterjev na področju turizma (26% sredstev);
- Varstvo okolja in ohranjanje narave: ohranjanje objektov kulturne dediščine, zmanjševanje zaraščenih površin in ohranjanje območij, ki so v kmetijski rabi (28% sredstev);
- Razvoj osnovnih storitev: vzpostavitev rekreacijske infrastrukture, razvoj osnovne infrastrukture za pomoč kmetom, vinogradnikom (38% sredstev);
- Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin: medgeneracijsko sodelovanje, pridobitev različnih znanj in kompetenc za mlade, večja vključenost invalidov (8% sredstev).

Slika 2: Vizija s strateškimi cilji SLR LAS Haloze 2014-2020

Med drugim je cilj SLR Haloze s sredstvi EKSRP ustvariti vsaj eno delovno mesto, očistiti 10 ha zaraščenih površin in jih dati v kmetijsko rabo, vzpostaviti 5 skupnih objektov za kmete, obnoviti 8 objektov kulturne dediščine in jih dati v funkcijo trženja, razviti 6 novih produktov oz. storitev na območju LAS Haloze.

Občina Makole je skupaj z občinami Slovenska Bistrica, Poljčane, Rače-Fram vključena v LAS Dobro za nas.

2.10. NOV UKREP ZA RAZVOJ MAJHNIH KMETIJ

MKGP bo v drugi spremembi PRP 2014 – 2020, ki jo trenutno intenzivno pripravlja, predlagalo uvedbo **(pod)ukrepa Pomoč za zagon dejavnosti namenjena razvoju majhnih kmetij**. Ukrep se bo začel izvajati v letu 2017. Razvoj majhnih kmetij je nujen za trajnostni razvoj podeželskih območjih v smislu zagotavljanja uravnoteženega teritorialnega razvoja tako v gospodarskem kot socialnem smislu. Posebno vlogo pa imajo majhne kmetije tudi pri ohranjanju razvoja hribovskih in gorskih območij. Razvoj in nadaljnji obstanek majhnih kmetij temelji na potrebi po prestrukturiranju in osredotočanju na proizvodna področja z višjo dodano vrednostjo. Majhne kmetije ne zagotavljajo zgolj proizvodne funkcije temveč tudi druge pomembne funkcije na področju ohranjanja poseljenosti slovenskega podeželja, varovanja okolja in ohranjanja biotske raznovrstnosti. Majhne kmetije so tiste, ki ohranjajo tradicijo, izdelujejo lokalne in tradicionalne proizvode. So tudi najpomembnejši promotor kratkih lokalnih verig. Novemu ukrepu bo namenjenih 20 milijonov evrov.

2.11. UVRSTITEV CELOTNEGA OBMOČJA HALOZ V OBMEJNO PROBLEMSKO OBMOČJE

Na pobudo delovne skupine in MKGP je bila v letu 2016 sprejeta sprememba Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), na podlagi katere je celotno območje Haloz vključeno v obmejna problemska območja, vključno z občino Makole, ki pred spremembo zakona ni bila uvrščena v obmejno problemsko območje. Tako je celotno območje Haloz upravičeno do posebne obravnave v okviru določil ZSRR-2.

3. PODPORE ZA ODPRAVO ZARAŠČANJA

MKGP je pripravilo predlog Uredbe o ukrepih kmetijske zemljiške politike, ki se sofinancirajo s sredstvi, zbranimi iz naslova odškodnin zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča (v nadaljevanju: Uredba).

Sredstva po Uredbi bodo namenjena za odpravljanje zaraščanja na kmetijskih zemljiščih v zaraščanju z namenom ponovne vzpostavitve kmetijskih zemljišč za kmetijsko rabo.

Odpravljanje zaraščanja po tej Uredbi pomeni izvedbo naslednjih del:
- krčitev grmovja in dreves,
- odstranitev kamnitih osamelcev,
- izravnava zemljišča in
- vzpostavitev kmetijske površine, ter
- vpis te površine v register kmetijskih gospodarstev.

Uredba določa, da se sredstva dodelijo upravičencu kot enkratna pomoč v obliki nepovratnih sredstev v pavšalnem znesku 3000 EUR/ha kmetijskega zemljišča v zaraščanju, ki ga je upravičenec ponovno usposobil za kmetijsko pridelavo.

Sredstva se dodelijo v skladu z Uredbo Komisije (EU) št. 1408/2013 z dne 18. decembra 2013 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis* v kmetijskem sektorju.

Uredba je v medresorskem usklajevanju in bo predvidoma sprejeta v decembru 2016, sledil bo javni razpis za pridobitev pomoči po tej Uredbi; sredstva po Uredbi bodo na razpolago v letu 2017.

4. POVEZAVA Z DRUGIMI UKREPI

Operativno sodelovanje MKGP in članov lokalnega dela Delovne skupine za razvoj Haloz se posredno vključuje v izvajanje ukrepov ostalih ministrstev in drugih deležnikov in so neposredno povezani s kmetijsko politiko.

Sodelovanje pri izvajanju projekta LIFE TO GRASLANDS, ŽIVLJENJE TRAVIŠČEM
Projekt neposredno vpliva na rezultate ukrepov, ki jih izvaja tudi MKGP. V okviru projekta je predvideno očiščenje 45 ha zaraščenih površin in vzpostavitev rabe suhih travišč. Prav tako predvideva zasaditev 40 ha ekstenzivnih sadovnjakov. V obdobju do leta 2020 vzpostavitev trajnega kmetijskega upravljanja na 180 ha površin, ki bo ugodno vplivalo na ohranjanje habitatnega tipa suhih travišč. Rezultati spremljanje in analiza programa upravljanja habitatnega tipa suhih travišč na območju Haloz bodo lahko podlaga za verificiranje in pripravo ustreznih podpornih ukrepov za naslednje programsko obdobje za omenjeni habitatni tip. Projekt vodi Zavod RS za varstvo narave.

Razvoj modela ukrepov za razvoj vinogradništva v Halozah je bil vzpostavljen v letu 2015 in vsebuje 20 izvedbenih ukrepov, ki jih koordinira PRJ Halo Podeželsko razvojno jedro v sklopu programa LAS Haloze. V letu 2016 je bilo ustanovljeno socialno podjetje Vinarska zadruga Haloze, z.o.o., so.p., ki povezuje 30 članov in obdelujejo več kot 200 ha vinogradniških površin v Halozah. Na operativni ravni je vzpostavljeno aktivno sodelovanje med administracijo MKGP z omenjenega področja ter deležniki, ki se ukvarjajo z izvajanjem sprejetih ukrepov na območju Haloz.

Poročilo so pripravili naslednji člani delovne skupine vlade za pripravo konkretnih ukrepov za razvoj območja Haloz, katere mandat je formalno potekel 23. 12. 2015:

- mag. Tanja Strniša
- Tadeja Kvas Majer
- Andrej Rebernišek
- Milan Unuk
- Jernej Golc